

Archeologienota
Programma van Maatregelen
bureauonderzoek: 2020J270

Deinze
Markt 122

Kim Aluwé
Pieter Laloo

Colofon

Project:
Deinze-Markt 122

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Kim Aluwé, Pieter Lalo

© 2020 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	2
Inleiding	3
Verslag van Resultaten	4
1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen	4
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek	4
1.2 Aan- of afwezigheid van archeologische site	4
1.3 Impactbepaling	5
1.4 Concretisering maatregelen	5
2. Programma van Maatregelen	7
2.1 Vraagstelling	7
2.2 Keuze onderzoeksstrategie	7
2.3 Plan van aanpak	9
2.3.1 Voorwaarden voor de sloop	9
2.3.2 Proefputten	9
2.3.3 Criteria voor onderzoekshandelingen die niet uitgevoerd moeten worden	10
2.3.4 Criteria bereiken onderzoeksdoel	10
2.3.5 Competenties uitvoerder	10
2.3.6 Deponering	10
2.3.7 Afwijkingen ten aanzien van de CGP	10

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de afbraak en herbouw van een stockage- en opslagmagazijn aan de Markt 122 te Deinze.

Het projectgebied bevindt zich gedeeltelijk binnen een vastgestelde archeologische zone, nl. de historische stadskern van Deinze. De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak > 300m², bodemingreep > 100m²). Het projectgebied bevindt zich echter niet in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld onderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

De voorgelegde archeologienota werd uitgevoerd enkel op basis van bureauonderzoek. Elk vooronderzoek op het terrein met of zonder ingreep op de bodem was niet mogelijk omwille van de huidige bebouwing. Op basis van het gevoerde bureauonderzoek, werd voldoende informatie gewonnen omtrent het archeologisch potentieel van het projectgebied en de impact van de geplande werkzaamheden hierop. Het bureauonderzoek toont aan dat het projectgebied een hoog archeologisch potentieel heeft en dat dit potentieel bedreigd wordt door een deel van de werkzaamheden. Bijkomend vooronderzoek met ingreep op de bodem is noodzakelijk om dit potentieel terdege in te schatten.

1.2 Aan- of afwezigheid van archeologische site

Het projectgebied bevindt zich aan de Markt 122 te Deinze, in het noorden van de historische stadskern die zich als twee bewoningskernen (Deinze-Binnen en Petegem-Binnen) op beide oevers van de Leie ontwikkelde.

Enkele toevals- en baggervondsten wijzen op een prehistorische en Romeinse aanwezigheid in de ruime omgeving van het projectgebied. De oudste vermelding van de kerk in Deinze gaat terug tot de 9de eeuw. De eerste echte attestering van bewoning in zowel Deinze-Binnen als Petegem-binnen dateert uit de 12de eeuw. Beide kernen krijgen stadsrechten in de 13de eeuw en starten vanaf dan met de eerste versterkingen. In 1469 werd "Petegem-binnen" bij "Deinze-binnen" gevoegd en werd de macht en handelspositie van Deinze aanzienlijk vergroot. Ondanks talrijke vernielingen in 16de-17de eeuw kon Deinze zich handhaven als ambachts- en handelscentrum.

Het projectgebied zelf bevindt zich in het noorden van de oudste kern van Deinze-Binnen, nabij de in de 14de-eeuw aangelegde Brugse Poort. Het perceel ligt tussen de langgerekte markt met bewoning op het oosten van het projectgebied en de stadsgracht ten westen van het projectgebied. De zone waar de werkzaamheden plaats vinden was minstens tot het begin van de 20ste eeuw in gebruik als tuinzone. Nog voor de jaren 1970 worden in deze zone loodsen gebouwd.

Hoewel op basis van zijn landschappelijke ligging in de vallei van de Leie het projectgebied een zeker potentieel heeft voor het aantreffen van vondstenconcentraties uit de prehistorie en sporensites vanaf het neolithicum, worden deze door de grote antropogene invloed op de bodem sinds de middeleeuwen niet meer verwacht. Het projectgebied bevindt zich binnen de historische stadskern tussen de markt en de omwalling, nabij de Brugse Poort. Het potentieel op het aantreffen van sporen/vondsten gelinkt aan de middeleeuwse bewoning en/of versterking kan hier als hoog ingeschat worden.

1.3 Impactbepaling

De initiatiefnemer plant de afbraak en herbouw van een stockage- en opslagmagazijn aan de Markt 122 te Deinze. Het perceel is ca. 840m² groot. De bestaande loods (ca. 530m²) zal afgebroken worden en op dezelfde plaats zal een nieuwe loods gebouwd worden (ca. 510m²).

Het huidige terreinprofiel is eerder onregelmatig waarbij de oostelijke zijde van de loods 1,5m (+1,58) hoger ligt dan de westelijke zijde van de loods (0,00). De vloerplaat van de nieuwe loods wordt voorzien op de hoogte van deze westelijke zijde (0,00). Daarnaast wordt in de oostelijke helft van de nieuwe loods een ondergronds niveau voorzien tot een diepte van -3,30. In het oostelijke deel zal bij de bouw van deze nieuwe loods de bodem aldus bijna 5m diep verstoord worden. In het westelijke deel blijft de bodemingreep beperkt tot ca. 1m diep.

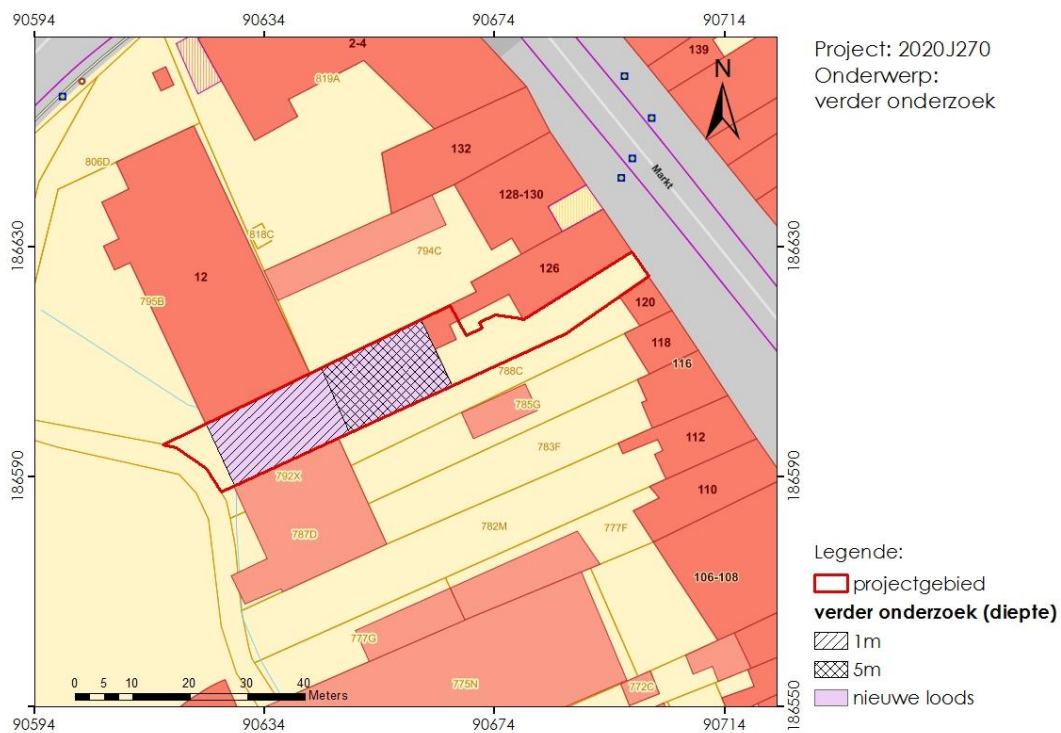
1.4 Concretisering maatregelen

De geplande werkzaamheden vinden plaats op het westelijke deel van het projectgebied. De huidige loods zal afgebroken worden en een nieuwe loods wordt op dezelfde plaats herbouwd. De werkzaamheden beperken zich in de oppervlakte tot de reeds bestaande bebouwde zone.

Voor de westelijke helft van de nieuwe loods blijven de bodemingrepen (nivellering terrein + aanleg loods) eerder beperkt in diepte, max. 1m. Het is echter onduidelijk hoe diep de bodem verstoord werd bij de aanleg van de bestaande loods. Indien er in het verleden enkel een vloerplaat werd aangelegd op de teelaarde, dan kunnen ook op een diepte van 1m eventuele sporen en/of vondsten bewaard zijn.

De oostelijke helft van de loods wordt voorzien van een ondergronds niveau. In combinatie met de nivellering van het terrein zal de bodem hier ca. 5m diep verstoord worden. De kans bestaat dat dieper gelegen archeologische resten bewaard zijn gebleven onder de huidige loods.

Om de diepte van de verstoringen en het archeologisch potentieel op zowel de westelijke als oostelijke helft van de nieuwe loods na te gaan, is verder onderzoek via proefputten noodzakelijk (fig. 1).

Figuur 1: aanduiding nieuwe loods en zones voor verder onderzoek op het projectgebied geprojecteerd op het GRB-bestand

Figuur 2: indicatief voorstel voor de aanleg van proefputten geprojecteerd op het hedendaags kadaster (@geopunt)

2. Programma van Maatregelen

2.1 Vraagstelling

Het bureauonderzoek leverde onvoldoende informatie aan om een afdoende inschatting te maken van: (i) de aan of afwezigheid van archeologisch erfgoed in de bodem; (ii) de aard en datering van dit erfgoed; (iii) de bewaringstoestand van dit erfgoed. Gezien het bureauonderzoek een hoog archeologisch potentieel vaststelde, wordt een vervolgonderzoek geadviseerd om bijkomend informatie te verzamelen omtrent dit potentieel en de eventuele noodzaak voor verder onderzoek in te kunnen schatten.

De voornaamste onderzoeksvragen met betrekking tot het verdere vooronderzoek zijn:

- Zijn er sporen of structuren aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Op welke diepte bevinden deze sporen zich?
- Is er sprake van een complexe stratigrafie?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand binnen het projectgebied een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Meer specifiek: kan de occupatie in verband worden gebracht met de bredere stadsontwikkeling van Deinze en de omgeving van de Markt?
- Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte spoordensiteit?
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel opgraving?

2.2 Keuze onderzoeksstrategie

Bij de keuze voor onderzoeksstrategie werd de topografische ligging, de bodemgesteldheid en de aard van de te verwachten sporen samen in acht genomen. Voor de te hanteren onderzoekstechnieken is de Code van Goede Praktijk 3.0 van toepassing. Onderstaande tabel presenteert een schematische voorstelling van de afweging van de verschillende onderzoekstechnieken:

Tabel 1: Schema met afweging van de verschillende onderzoeksstrategieën conform hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk.

	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	
Geofysisch onderzoek	Nee	Nee	Nee	Nee	De kans op interferentie is te groot gezien de huidige inrichting van het projectgebied en omgeving.
Veldkartering	Nee	Nee	Nee	Nee	Terrein is bebouwd en verhard.

Landschappelijk booronderzoek	Nee	Nee	Nee	Nee	Het terrein is bebouwd en grotendeels verhard. De antropogene invloed sinds de middeleeuwen op de bodem is groot.
Verkenkend archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	Nee	Nee	Het terrein is bebouwd en grotendeels verhard. De antropogene invloed sinds de middeleeuwen op de bodem is groot. Steentijd-artefactensites worden niet verwacht.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	Nee	Nee	Het terrein is bebouwd en grotendeels verhard. De antropogene invloed sinds de middeleeuwen op de bodem is groot. Steentijd-artefactensites worden niet verwacht.
Proefsleuven en proefputten	Ja	Ja	Ja	Ja	Proefputten kunnen meer duidelijkheid geven over aan- of afwezigheid van sporensites en de bewaartoestand.
Proefputten in functie van steentijdsites	Ja	Nee	Ja	Nee	Het terrein is bebouwd en grotendeels verhard. De antropogene invloed sinds de middeleeuwen op de bodem is groot. Steentijd-artefactensites worden niet verwacht.

Geofysisch onderzoek en veldkartering werden overwogen als onderzoeksstrategieën, maar niet weerhouden omdat ze weinig of niets zullen bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvragen. De kans op bewoningssporen uit de prehistorie is eerder klein. Daarom wordt er geen gericht landschappelijk, verkennend en waarderend booronderzoek voorzien.

Gezien het potentieel voor sporensites wordt voor de evaluatie van het projectgebied een vooronderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van proefputten geadviseerd. Dit geeft de kans om de mogelijk complexe stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zone in kaart te brengen. Deze strategie wordt geacht wetenschappelijk en economisch gezien de meest efficiënte methode om de vragen die uit het bureauonderzoek volgen te kunnen beantwoorden.

2.3 Plan van aanpak

2.3.1 Voorwaarden voor de sloop

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem kan pas van start gaan wanneer de huidige loods is gesloopt. Dit gebeurt onder de volgende voorwaarden:

- De sloopwerken voorafgaand aan het archeologisch vervolgonderzoek beperken zich tot het maaiveld. Bij de afbraak wordt gestreefd op een minimale impact op de ondergrond.
- Vloerplaten en ondergrondse constructies worden enkel verwijderd onder begeleiding van een erkend archeoloog. Bij de afbraak wordt gestreefd op een minimale impact op de ondergrond.

2.3.2 Proefputten

Het verdere vooronderzoek vindt plaats over de volledige oppervlakte van de nieuwe loods en kan opgedeeld worden in een westelijke zone waar de bodemingreep max. 1m diep is en een oostelijke zone waar een ondergronds niveau voorzien wordt en de bodemingreep tot 5m diep is. Deze zone voor verder onderzoek heeft een oppervlakte van ca. 510m². Om een dekkingsgraad van ca. 12,5% te bereiken, wordt de aanleg van 4 proefputten voorzien goed voor een te onderzoeken oppervlak van ca. 64m² (fig. 2). Twee van deze proefputten liggen op het oostelijke deel (5m diep) en twee andere liggen op het westelijke deel (1m diep).

De proefputten meten telkens 4 m bij 4 m en richten zich op: (i) landschap en landgebruik voor de stadsontwikkeling; (ii) sporen en structuren uit de volle, late en post-middeleeuwen (tuinzone van de stadswoning tussen de markt en de omwalling). De proefputten worden aangelegd tot de diepte waarop de moederbodem wordt bereikt of tot de maximale diepte van de geplande bodemingrepen (5m diep in proefputten 1 en 2, 1m diep in proefputten 3 en 4).

Alle proefputten bevinden zich in een zone die tot het midden van de 20ste eeuw in gebruik was als tuinzone van de woning langsheen de Markt. De eerste proefput ligt dicht bij de straatzijde, terwijl proefputten 2-4 zich steeds meer richting de zijde van de stadsomwalling situeren.

Het hierboven beschreven proefputtenplan gaat uit van een ideale onderzoekssituatie. Zo is er geen rekening gehouden met de aanwezigheid van eventuele gas- en waterleidingen, riolering of andere nutsinstallaties. Het plan is dan ook indicatief. Wijzigingen aan het plan worden gemotiveerd in het verslag van resultaten van het onderzoek.

In de proefputten wordt de volledige stratigrafische sequentie onderzocht met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau. Indien de diepte van de proefput de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie niet bereikt, worden per proefput enkele boringen of sonderingen tot in de natuurlijke ondergrond uitgevoerd.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gescheiden bewaard naast de put. Het dichten gebeurt volgens de originele bodemopbouw zodat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand aan de start van het veldwerk.

Voor verdere richtlijnen en technische bepalingen verwijzen we naar de Code van Goede Praktijk 4.0.

2.3.3 *Criteria voor onderzoekshandelingen die niet uitgevoerd moeten worden*

Indien in bepaalde zones afdoende is vastgesteld dat de ontgraving ter plekke uitsluitend gebeurt in verstoorde of recente lagen (opgebracht en/of verstoord), dient deze zone niet verder onderzocht te worden. De inschattingen met betrekking tot de aard en omvang van verstoringen en de aanwezigheid van recentere lagen gebeurt in het veld door de erkend archeoloog.

2.3.4 *Criteria bereiken onderzoeksdoel*

Het onderzoeksdoel wordt bereikt wanneer de onderzoeksvragen in de mate van het mogelijke beantwoord worden.

2.3.5 *Competenties uitvoerder*

De dagelijkse uitvoering van de opgraving ligt in handen van:

- 1 erkend archeoloog met ervaring stadsarcheologie en/of middeleeuwse en/of vroegmoderne sites met complexe stratigrafie (min. 5 door OE goedgekeurde rapportages)
- 1 assistent-archeoloog met ervaring stadsarcheologie en/of middeleeuwse en/of vroegmoderne sites met complexe stratigrafie (min. 1 door OE goedgekeurde rapportage)

Indien de densiteit van de sporen hoog is en extra mankracht nodig is, kunnen de veldwerkleider en de assistent-archeoloog bijgestaan worden door veldtechnici zonder competentievereisten.

Bij het onderzoek wordt indien nodig een aardkundige betrokken die instaat voor het onderzoeken, interpreteren, en registreren van de aardkundige aspecten van het archeologisch onderzoek. De duur en frequentie van de inzet hangt af van de vastgestelde bodemprofielen en de aangetroffen archeologische vindplaatsen.

Om het archeologisch vondstmateriaal kwaliteitsvol te behandelen en te bewaren wordt indien nodig ook beroep gedaan op een conservator. De conservator coördineert het geheel van conservatiehandelingen die binnen het onderzoek gesteld worden. Indien nodig komt de conservator ter plaatste voor advies of gespecialiseerde handelingen. De conservator heeft ervaring met de behandeling van aardewerk en metaalvondsten uit verschillende periodes. Indien bij het onderzoek van het vondstenensemble specialistische kennis vereist is, wordt een materiaaldeskundige betrokken bij het onderzoek. Dit kan zowel tijdens het veldwerk als tijdens de verwerking.

2.3.6 *Deponering*

Data en vondsten, maw het archeologisch ensemble is eigendom van de opdrachtgever. Na onderzoek kan dit ensemble in overleg met de opdrachtgever opgenomen worden door een erkend erfgoeddepot, indien dit voor de regio aanwezig is. Indien nodig kan een ander depot worden gezocht of kan een afspraak worden gemaakt met het uitvoerende archeologische bedrijf met betrekking tot de opslag van het archeologische ensemble.

2.3.7 *Afwijkingen ten aanzien van de CGP*

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk van Goede Praktijk 4.0

